

عدالت جنسیتی در آموزش عالی ایران

بیلا فلاحتی

پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

عدالت جنسیتی در آموزش عالی ایران

لیلا فلاحتی (عضو هیئت علمی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی)

ناشر: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی

ویراستار: میثم زنگانه

طرح جلد: موسی مرتضوی فر

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۴۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۶-۰۰۱-۹

مکان: تهران، خیابان شهید مؤمن نژاد (گلستان یکم)، شماره ۱۲۴، تلفن: ۲۲۵۷۰۷۷۷
پست الکترونیک: info@iscs.ac.ir، وبسایت: www.iscs.ac.ir
کلیه آثار منتشره این پژوهشکده در جهت ایجاد فضای آزاد علمی و نظر شخصی نویسندگان محترم آن است و لزوم تأیید پژوهشکده نیست.

سرشناسه: فلاحتی، لیلا، ۱۳۵۲

عنوان و نام پدیدآور: عدالت جنسیتی در آموزش عالی ایران/لیلا فلاحتی.

مشخصات نشر: تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۳۳۶ ص: جدول: ۱/۵×۲۱ س ۴.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۶-۰۰۱-۹

موضوع: آموزش عالی -- ایران -- تفاوت‌های جنسیتی -- پژوهش

موضوع: Education -- Iran -- Sex differences -- Case studies

موضوع: دانشجویان -- ایران -- نمونه‌پژوهی

موضوع: College students -- Iran -- Case studies

موضوع: حقوق زن -- ایران

موضوع: Women's rights -- Iran

رده بندی کنگره: ۴۱۳۹۷ ع ۸ ف/ ۲۲۲۴ LB

رده بندی دیویی: ۳۷۸/۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۱۵۰۲۴

فهرست مطالب

۱۱		دیاچه پژوهش
۱۳		مقدمه
۲۱		مفاهیم و رویکردها
۲۱		مقدمه
۲۳		رویکردهای مرتبط با عدالت
۳۰		رویکردهای فمینیستی در آموزش
۳۴		عدالت و برابری در آموزش عالی
۳۷		دسترسی، ظرفیت و عدالت
۴۳		عدالت و انصاف در آموزش عالی
۴۷		نظریه طرد (محرومیت) اجتماعی
۴۹		ابعاد و ساختار
۵۲		طرد اجتماعی و آموزش
۵۵		توجه تغییر ساختارها و نیازهای اجتماعی
۵۷		عوامل تسهیل گر
۶۰		پذیرش نولیرالیزم
۶۱		نقش آزمون‌های ورودی ملی
۶۲		جمع‌بندی
		سیاست‌ها و اقدامات در زمینه توسعه عدالت آموزشی و افزایش دسترسی زنان به آموزش
۶۹		

۶/ عدالت جنسیتی در آموزش عالی ایران

۶۹	مقدمه.....
۷۲	موانع افزایش عدالت.....
۷۶	سیاست‌گذاری در آموزش زنان.....
۸۳	عوامل تأثیرگذار بر دسترسی دختران به آموزش.....
۸۶	الف: عوامل مرتبط با مدرسه.....
۹۰	ب: سیاست‌های دولت.....
۹۲	سیاست‌های تأثیرگذار بر مشارکت دختران.....
۹۵	استراتژی خصوصی‌سازی و تمرکززدایی در آموزش دختران.....
۹۶	مصرف‌های آموزشی.....
۹۹	تمرکززدایی.....
۱۰۲	رابطه بین عدالت آموزشی و توسعه اقتصادی در ترویج عدالت آموزشی.....
۱۰۴	استراتژی‌های کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در توسعه عدالت آموزشی.....
۱۰۵	تشویق موفقیت و مشارکت فردی.....
۱۰۶	تغییر شیوه‌ها و سیستم آموزشی.....
۱۰۸	تغییرات در پدیده‌های اجتماعی.....
۱۰۹	خدمات نگهداری و پرورش کودک.....
۱۰۹	دسترسی کلی.....
۱۱۱	اوزان و قابل دسترس بودن.....
۱۱۴	خدمات نگهداری برای گروه‌های هدف.....
۱۱۸	جمع‌بندی.....
۱۲۰	برنامه بین‌المللی ارزیابی دانش آموزان.....
۱۲۳	گذار از مدرسه به کار.....
۱۲۵	عوامل خارج از سیستم آموزش.....
۱۲۵	مسائل پیرامون نظام آموزش.....
۱۲۸	گروه‌های با نیاز خاص.....
۱۲۹	جنسیت.....
۱۳۰	اقداماتی در جهت بهبود عدالت.....
۱۳۰	تشویق موفقیت و مشارکت فردی.....
۱۳۱	تغییر ارانه خدمات نهادی و سازمانی.....

۱۳۴	گروه‌های هدف
۱۳۵	سیاست اجتماعی کلی
۱۳۶	آموزش عالی
۱۳۸	اطمینان حاصل کردن از قابلیت دسترسی
۱۴۰	ارزانی و قابل استطاعت بودن
۱۴۲	شرایط عادلانه برای گروه‌های هدف
۱۴۴	جنسیت
۱۴۵	مسائل کلی تر سیاست اجتماعی
۱۴۶	اقدامات سیاستی
۱۴۶	بیر مشرک مردی
۱۴۸	تغییر خدمات سازمانی
۱۵۲	گروه‌های
۱۵۳	یادگیری بر گس
۱۵۹	۱- ارتقای مشارکت فرد
۱۶۴	۲- تغییر ارائه خدمات نه
۱۷۰	جمع‌بندی کلی
۱۷۳	الف: تشویق موفقیت و مشارکت فرد
۱۷۴	ب: تغییر شیوه‌ها و سیستم‌های ارائه نهادهی
۱۷۶	ج: تغییرات در پدیده‌های اجتماعی کلان‌تر
۱۸۳	زنان در آموزش عالی ایران
۱۸۹	زنان در ساختار سیاست‌گذاری آموزش عالی ایران
۱۹۰	سهم‌بندی جنسیتی در آموزش عالی ایران
۱۹۶	بومی‌گزینی در آموزش عالی ایران
۲۰۱	سیاست‌های ارتقاء مشارکت زنان در آموزش عالی
۲۰۱	فصل اول: اهداف
۲۰۲	فصل دوم: سیاست‌های مربوط به برنامه‌های آموزشی
۲۰۳	فصل سوم: سیاست‌های مربوط به پژوهش و فناوری
۲۰۴	فصل چهارم: سیاست‌های مربوط به منابع انسانی
۲۰۵	فصل پنجم: سیاست‌های مربوط به امور فرهنگی - اجتماعی
۲۰۵	فصل ششم: سیاست‌های مربوط به امور خدماتی و رفاهی

فصل هفتم: سیاست‌های مربوط به اشتغال زنان فارغ‌التحصیل	۲۰۶
تحلیل سیاست‌های مشارکت زنان در آموزش عالی	۲۰۷
الف) سیاست‌های مربوط به منابع انسانی در آموزش عالی	۲۰۹
ب) سیاست‌های مربوط به امور فرهنگی - اجتماعی در آموزش عالی	۲۱۰
ج) سیاست‌های مربوط به امور خدماتی و رفاهی در آموزش عالی	۲۱۱
د) سیاست‌های مربوط به اشتغال زنان فارغ‌التحصیل در آموزش عالی	۲۱۳
مروری بر پیشینه مطالعاتی جنسیت و عدالت در نظام تحقیقاتی ایران	۲۱۵
عدالت جنسیتی در آموزش	۲۱۷
۱. ده اول: عدالت جنسیتی در حوزه عمومی	۲۱۹
۲. ده دوم: عدالت جنسیتی در حوزه خصوصی	۲۲۶
۳. ده سوم: عدالت جنسیتی و دین	۲۲۷
۴. ده چهارم: عدالت جنسیتی در آموزش عالی ایران	۲۳۱
زنان در گروه: مطالعه تحلیلی در آموزش عالی ایران	۲۳۳
حضور زنان در آموزش عالی	۲۴۲
بخش اول: دانشجو بان	۲۴۲
ترکیب جنسیتی دانشجو بان: سطوح مختلف تحصیلی	۲۴۲
نتیجه‌گیری	۲۶۱
سهم زنان از مدیریت علمی در آموزش عالی ایران	۲۶۳
مقدمه	۲۶۳
سهم زنان در میان اعضاء هیئت علمی آموزش عالی	۲۶۶
نتیجه‌گیری	۲۷۴
سهم زنان دانش‌آموخته آموزش عالی در بازار کار ایران	۲۷۷
مقدمه	۲۷۷
اشتغال دانش‌آموختگان زن در ایران	۲۸۴
بیکاری دانش‌آموختگان زن	۲۸۷
نتیجه‌گیری	۲۹۲
نتیجه‌گیری و پیشنهادات	۲۹۷
منابع	۳۱۳

دیباچه پژوهشکده

دانشگاه امریکا، در اثر چرخش‌های فرهنگی، اجتماعی و فناوری در عصر حاضر، با خوش‌بینی‌رانی شده، و این تغییرات موجب ظهور مفاهیم تازه‌ای در مطالعات آموزش عالی، علم و فناوری گردیده است. در این بستر جهانی، در سال‌های اخیر مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی، علم و فناوری سه‌سهم‌رزد توجه واقع شده بلکه در نظام شناخت و آینده‌نگری آموزش عالی اهمیت محوری پیدا کرده است. فهم چالش‌های پیش‌روی آموزش عالی، اسطراتژات از آن با تکیه بر مولفه‌های درونی و بیرونی نظام علم، وضعیت فعلی و آینده‌نگری تعاملات میان دانشگاه و محیط پیرامون به مدد مطالعات فرهنگی و اجتماعی ممکن می‌نماید و از این طریق می‌توان راهبردهای عبادا- بخش میان کارویژه‌های دانشگاه با نیازهای اجتماعی و بازار کار ارائه داد. براین اساس مطالعات آموزش عالی و علم برای شناخت وضعیت موجود، ارزیابی تعاملات آن با جامعه و فرهنگ و ایفای نقش موثرتر آموزش عالی در ترسیم آینده کشور نیازمند بهره‌گیری از ظرفیت علوم اجتماعی و علوم انسانی و کاربرست راهبردهای آن در عرصه سیاست- گذاری و تصمیم‌گیری است. برای دستیابی به این اهداف، پژوهشکده

مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از سال ۱۳۸۲ با هدف پژوهش در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی و توسعه علمی، ایفای نقش نهاد واسط میان دانشگاه و جامعه و به عنوان نهاد مولد اندیشه و اتاق فکر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه‌های مورد اشاره تاسیس شده و در پی انجام پژوهش‌ها و مطالعاتی در محورهای زیر است:

۱. پژوهش در زمینه مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی، توسعه علمی و فناوری ۲. مطالعه در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی ۳. توسعه کانون‌های تفکر در حوزه مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی و توسعه علمی ۴. آینده‌نگری دانشگاه‌های شناخت نیازهای جدید آموزش عالی در زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی ۵. شناخت و بسط مطالعات میان‌رشته‌ای و روش‌های گسترش آن.

با توجه به اهداف فوق، پژوهش‌های پژوهش‌های مطالعات فرهنگی و اجتماعی در کنار برنامه‌ها و فعالیت‌های پژوهشی اقدام به تألیف و ترجمه آثار علمی در زمینه‌های فوق برای توسعه رشته‌های این حوزه مطالعاتی و همچنین تأمین منابع فکری و علمی لازم برای سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی در آموزش عالی نموده است. امیدواریم که به‌زودی به‌زودی منتشر شده توسط این پژوهش‌گاه، به بهترین شکل در دسترس استادان، مدیران، کارشناسان، و علاقه‌مندان مطالعات فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی قرار گیرد و در ارتقای کیفی کارویژه‌های آموزش عالی و علم در جامعه ایران به سهم خود نقشی فعال داشته باشد.